

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 2023

181/2023

Valtioneuvoston asetus eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain (102/2023) 6 §:n 2 momentin nojalla:

1 §

Tuotteen käyttötietojen ja käyttöohjeiden saatavuus

Tuotteessa itsessään olevien merkintöjen, ohjeiden, varoitusten ja vastaavien käyttötietojen tulee olla:

- 1) saatavilla useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
- 2) esitetty ymmärrettävässä muodossa;
- 3) esitetty käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita;
- 4) esitetty käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjainkokoja, asianmukaista kirjainlajia ja riittävää tummuuskontrastia sekä säädettyä kirjain-, rivi- ja kappaleväliä.

Jos ohjeet tuotteen esteettömyystoimintojen käytöstä, niiden aktivoinnista ja niiden yhteentoimivuudesta tukiratkaisujen kanssa sekä muut tuotteen käyttöohjeet eivät ole itse tuotteessa, on näiden lisäksi:

- 1) oltava saatavilla tekstimuodossa, joka soveltuu niiden sisällön esittämiseen myös vaihtoehtoisissa avustavissa muodoissa usealla eri tavalla ja useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
- 2) oltava muun kuin tekstisisältönsä osalta saatavilla myös vaihtoehtoisessa esitysmuodossa;
- 3) sisällettävä tuotteen käyttöliittymän kuvaus;
- 4) sisällettävä tuotteen toiminnallisuuden kuvaus;
- 5) sisällettävä kuvaus tuotteen ohjelmistosta ja laitteistosta, jonka välityksellä tuote liitetään apuvälineisiin.

2 §

Tuotteen käyttöliittymä ja toiminnallisuus

Tuotteen ja sen käyttöliittymän osissa ja toiminnoissa on oltava ominaisuuksia, joiden avulla tuote on vammaisten henkilöiden kannalta helposti käytettävä, havaittava, hallittava, ymmärrettävä ja ohjattava. Tätä varten on varmistettava, että:

- 1) jos kyseessä on viestintätuote, henkilöiden välinen viestintä, sen hallinta, siihen liittyvien tietojen välittäminen sekä sen ohjaaminen ja orientaatio ovat käytössä useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
- 2) jos tuotteessa käytetään puheeseen perustuvia toimintoja, siinä on viestintää, käytön ohjausta ja orientaatiota varten vaihtoehtoisia ratkaisuja puhe- ja äänitoiminnoille;

3) jos tuotteessa käytetään näköön perustuvia ominaisuuksia, sen viestintään, tiedonvälitykseen ja hallintaan liittyviä visuaalisia elementtejä voi suurentaa, niiden kirkkautta ja tummuuskontrastia voi säätää ja elementit ovat yhteentoimivia ohjelmien ja apuvälineiden kanssa käyttöliittymässä navigointia varten;

4) jos tuotteessa välitetään tietoja, ilmaistaan toimia, edellytetään vastausta tai osoitetaan elementtejä värien avulla, se sisältää väreille vaihtoehtoiset toteutustavat;

5) jos tuotteessa välitetään tietoja, ilmaistaan toimia, edellytetään vastausta tai osoitetaan elementtejä äänimerkkien avulla, se sisältää äänimerkeille vaihtoehtoiset toteutustavat;

6) jos tuotteessa käytetään näköön perustuvia elementtejä, siinä on joustavat keinot selkeyttää näkyviä merkkejä;

7) jos tuotteessa käytetään ääniominaisuuksia, käyttäjä voi säätää tuotteen äänenvoimakkuutta ja äänen nopeutta ja tuotteessa on tehostettuja ääniominaisuuksia;

8) jos tuotetta käytetään ja ohjataan käsin, tuotetta voidaan ohjata peräkkäisessä järjestyksessä annettavilla komennoilla ja tavalla, joka ei edellytä hienomotoriikkaa; lisäksi tuotteessa on käytettävä tuntoaistin avulla erottuvia osia;

9) tuotteen käyttö ei edellytä laajaa ulottuvuutta ja suurta voimaa;

10) tuotteessa vältetään valoherkkyyskohtauksille altistavia käyttötapoja;

11) tuote suojaa käyttäjän yksityisyyttä tämän käyttäessä esteettömyysominaisuuksia;

12) tuotteessa on biometriselle tunnistukselle ja hallinnalle vaihtoehtoinen toteutustapa;

13) tuotteen toiminnot ovat johdonmukaisia ja käyttäjän toimille on varattu riittävästi aikaa;

14) tuotteessa on ohjelmisto ja laitteisto, jonka välityksellä tuote liitetään apuvälineisiin.

3 §

Itsepalvelupäätteen käyttöliittymä ja toiminnallisuus

Itsepalvelupäätteen ja sen käyttöliittymän osissa ja toiminnoissa on oltava ominaisuuksia, joiden avulla tuote on vammaisten henkilöiden kannalta helposti käytettävä, havaittava, hallittava, ymmärrettävä ja ohjattava. Tätä varten on varmistettava, että:

1) itsepalvelupäätteissä on:

a) tekstistä puheeksi -ominaisuus;

b) mahdollisuus käyttää omia kuulokkeita;

c) useamman kuin yhden aistikanavan kautta saapuva ilmoitus, kun käyttäjältä edellytetään oikea-aikaista vastausta;

d) mahdollisuus pidentää vastausaikaa;

e) sormin koskettamalla erottuvat näppäimet ja ohjaimet ja riittävä tummuuskontrasti;

2) itsepalvelupäätteet on suunniteltu:

a) niin, että esteettömyysominaisuuksia ei tarvitse ottaa erikseen käyttöön;

b) yhteensopiviksi Euroopan unionissa saatavilla olevan apuvälineteknologian kanssa, jos tuotteessa käytetään ääniominaisuuksia tai äänimerkkejä.

4 §

Sähköisen lukulaitteen käyttöliittymä ja toiminnallisuus

Sähköisen lukulaitteen ja sen käyttöliittymän osissa ja toiminnoissa on oltava ominaisuuksia, joiden avulla tuote on vammaisten henkilöiden kannalta helposti käytettävä, havaittava, hallittava, ymmärrettävä ja ohjattava. Tätä varten on varmistettava, että sähköisissä lukulaitteissa on tekstistä puheeksi -ominaisuus.

5 §

*Sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävien kuluttajapäätelaitteiden
käyttöliittymä ja toiminnallisuus*

Sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävissä kuluttajapäätelaitteissa, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia, on käyttöliittymän osissa ja toiminnoissa oltava ominaisuuksia, joiden avulla tuote on vammaisten henkilöiden kannalta helposti käytettävä, havaittava, hallittava, ymmärrettävä ja ohjattava. Tätä varten on varmistettava, että kuluttajapäätelaite:

- 1) varustetaan reaaliaikaisella tekstitysominaisuudella ja korkealaatuisella äänentoiston tuella, jos kuluttajapäätelaitteessa käytetään äänen lisäksi tekstiä;
- 2) tarjoaa täydelliset interaktiivisuusominaisuudet, synkronoidut ääniominaisuudet, reaaliaikaisen tekstityksen ja viittomakielisen viestinnän mahdollistavaa resoluutiota käyttävän videokuvan silloin, kun käytetään tekstin ja äänen lisäksi tai niihin yhdistettynä video-ominaisuuksia;
- 3) voidaan yhdistää langattomasti kuulemista edistävään teknologiaan;
- 4) toimii aiheuttamatta häiriötä apuvälineille.

6 §

*Audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamiseen käytettävien kuluttajapäätelaitteiden
käyttöliittymä ja toiminnallisuus*

Kuluttajapäätelaitteissa, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia ja joiden avulla käytetään audiovisuaalisia mediapalveluja, ja niiden käyttöliittymän osissa ja toiminnoissa on oltava ominaisuuksia, joiden avulla tuote on vammaisten henkilöiden kannalta helposti käytettävä, havaittava, hallittava, ymmärrettävä ja ohjattava. Tätä varten on varmistettava, että kuluttajapäätelaite tuo vammaisten henkilöiden käyttöön ne audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoajan valikoimaan kuuluvat esteettömyysominaisuudet, jotka liittyvät tuotteen käyttöön, valintaan, hallintaan, henkilökohtaiseen mukauttamiseen ja apuvälineisiin tehtävään tiedonsiirtoon.

7 §

Tukipalvelut

Tuotteiden tarjoamiseen käytettävien tukipalvelujen on tarvittaessa annettava tietoja tuotteen esteettömyydestä ja sen yhteensopivuudesta apuvälineteknologian kanssa esteettömiä viestintätapoja käyttäen.

8 §

Lisävaatimukset tuotteiden pakkauksille ja ohjeille

Tuotteen pakkaus ja pakkauksessa annetut tiedot pakkauksen avaamisesta, sulkemisesta, käytöstä, hävittämisestä ja muista vastaavista seikoista sekä mahdolliset tuotteen esteettömyysominaisuuksia koskevat tiedot, on suunniteltava esteettömiksi, ja esteettömyystiedot on mahdollisuuksien mukaan annettava tuotteen pakkauksessa.

Digitaalisissa palveluissa annettavien tuotteen käyttöä, asennusta, huoltoa, varastointia ja hävittämistä koskevien tietojen on oltava julkisesti saatavilla, kun tuote saatetaan markkinoille. Tietojen tulee olla:

- 1) saatavilla useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
- 2) esitetty ymmärrettävässä muodossa;
- 3) esitetty käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita;

4) esitetty käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjasin-kokoa, asianmukaista kirjasinlajia ja riittävää tummuuskontrastia sekä säädettävää kirja-sin-, rivi- ja kappaleväliä;

5) saatavilla tekstimuodoissa, jotka soveltuvat sellaisten vaihtoehtoisten avustavien muotojen tuottamiseen, jotka voidaan esittää eri tavoin ja useamman kuin yhden aistika-navan kautta;

6) saatavilla siten, että sisältö on esitetty vaihtoehtoisessa muodossa siltä osin kuin kyse on muuta kuin tekstisisältöä koskevista ohjeista.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske itsepalvelupäätteitä.

9 §

Toiminnallista suorituskykyä koskevat vaatimukset

Jos esteettömyysvaatimusten asemesta sovelletaan toiminnallista suorituskykyä koske-via vaatimuksia, tulee noudattaa seuraavia vaatimuksia:

1) jos tuotteella on näköön perustuvia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyt-tötapa, joka ei edellytä näkökykyä;

2) jos tuotteella on näköön perustuvia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyt-tötapa, jonka avulla käyttäjät, joiden näkökyky on rajoittunut, voivat hyödyntää sitä;

3) jos tuotteella on näköön perustuvia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyt-tötapa, joka ei edellytä käyttäjältä kykyä erottaa värit;

4) jos tuotteella on kuuloon perustuvia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapo, joka ei edellytä kuulokykyä;

5) jos tuotteella on kuuloon perustuvia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapo, johon liittyy tehostettuja ääniominaisuuksia, joiden avulla huonokuuloiset voivat käyttää tuotetta;

6) jos tuotteella on puheen tuottoon perustuvia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapo, joka ei edellytä puheen tuottoa;

7) jos tuote edellyttää manuaalista toimintaa, sillä on oltava vähintään yksi vaihtoeh-toinen käyttötapo, jota ei edellytä hienomotoriikkaa, manipulointia tai käsivoimia eikä useamman kuin yhden hallintatoiminnon käyttöä samanaikaisesti;

8) jos tuotteella on manuaalisia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapo, jonka avulla henkilöt, joiden ulottuvuus ja voimat ovat rajoitettuja, voivat käyttää tuotetta; lisäksi tuotteiden käyttölaitteiden on oltava kaikkien käyttäjien ulottuvilla;

9) jos tuotteella on näköön perustuvia käyttötapoja, on vältettävä käyttötapoja, jotka ai-heuttavat valoherkkyyshäiriöitä;

10) tuotteella on oltava vähintään yksi käyttötapo, jota on sen ominaisuuksien vuoksi yksinkertainen ja helppo käyttää;

11) jos tuotteessa on esteettömyyden mahdollistavia ominaisuuksia, sillä on oltava vä-hintään yksi käyttötapo, jossa käyttäjän yksityisyys on turvattu, kun esteettömyyden mah-dollistavia ominaisuuksia käytetään.

10 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 20 päivänä helmikuuta 2023. Sitä sovelletaan kuitenkin vas-ta 28 päivästä kesäkuuta 2025.

Palveluntarjoajan palvelujen tarjoamiseen käyttämät tuotteet on saatettava vaatimusten mukaisiksi viimeistään 28 päivänä kesäkuuta 2030.

Ennen 28 päivää kesäkuuta 2025 käyttöön otetut itsepalvelupäätteet on saatettava vaa-timusten mukaisiksi 20 vuoden kuluessa niiden käytön aloittamisesta.

181/2023

Helsingissä 16.2.2023

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

Ylitarkastaja Roosa Patrakka